

Ібіотека
Чителя

**НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ**

КНИГА ВЧИТЕЛЯ ДИСЦИПЛІН ХУДОЖНЬО- ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ

**Довідкові матеріали
для організації роботи
вчителя**

- Законодавчі акти та державні документи
- Концепція художньо-естетичного виховання
- Орієнтовне календарно-тематичне планування уроків
- Перелік програм та навчальної літератури
- Інноваційні художньо-педагогічні технології

щорічне видання

2006–2007

ББК 74.268.78
К53

Документи подано станом на 15 червня 2006 р.

Схвалено комісією з дисциплін художньо-естетичного циклу
Науково-методичної Ради з питань освіти МОН України
Протокол №4 від 30.11.2005 р.

Упорядники:

Методист вищої категорії Інституту інноваційних технологій і змісту освіти
МОН України *Демчишин М.С.*

Методист вищої категорії Інституту інноваційних технологій і змісту освіти
МОН України *Гайдамака О.В.*
Довідково-методичне видання
Демчишин Марта Степанівна
Гайдамака Олена Василівна

Книга вчителя дисциплін художньо-естетичного циклу
Відповідальний редактор *Н. В. Томашевська*
Коректор *Н. Козирева*

Комп'ютерне макетування *С. В. Плоткін*
Художній редактор *М. С. Жубр*

Видання здійснене за ліцензією ФОП Шапіро М. В.
Підписано до друку 17.07.06. Формат 60 × 90 ¹/₁₆.
Папір газетний. Гарнітура Шкільна. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 52. Замовл. № *66/07*

Друкарня ТОВ «Торнадо»
61045, м. Харків, вул. Отакара Яроша, 18

«ТОРСІНГ ПЛЮС» Свідоцтво серія ДК № 2143 від 01.04.05 р.
З питань оптових поставок звертатися:
61057, м. Харків, вул. Сумська, 13
Тел.: (057) 719-98-73, тел./факс: 717-10-26
E-mail: torsing_or@rider.com.ua <http://www.torsing.com.ua>
Книга — поштою: 61057, м. Харків, а/с «Книжкова ліга»

SMS-замовлення книг: відправте SMS з текстом «КНИГА»
на номер 7500 та чекайте дзвінка від служби замовлень.
Вартість повідомлення 2,40 грн.

К53 Книга вчителя дисциплін художньо-естетичного циклу: Довідково-методичне видання / Упоряд. М.С. Демчишин; О.В. Гайдамака. — Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. — 768 с.
ISBN 966-404-259-5.

Видання містить чинні нормативно-правові акти вищих органів влади України, Міністерства освіти і науки України у сфері загальної середньої освіти, що регулюють впровадження державних стандартів освіти; методичне забезпечення; оформлення документів про освіту; організацію навчально-виховного процесу; атестацію педагогічних працівників тощо. У книзі вміщено календарно-тематичне планування з дисциплін музичного та образотворчого мистецтва.

Для вчителів художньо-естетичних дисциплін, студентів педагогічних навчальних закладів, широкого загалу громадян, які цікавляться питаннями нормативно-правового регулювання шкільної освіти в Україні.

ББК 74.268.78

ISBN 966-404-259-5

© Демчишин М. С., Гайдамака О. В.,
упорядкування, 2006
© Жубр М. С. дизайн обкладинки, 2006
© ФОП Шапіро М. В., макет, 2006

Музичне мистецтво навчальна програма для учнів 5-8 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням музичного мистецтва

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

*Найвища мета виховання –
діяльність на службі істини, добра, краси*

Програма з музичного мистецтва для 5-8 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням музичного мистецтва розроблена відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти та ґрунтується на положеннях Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа).

Метою програми є: формування діяльній особистості, яка активно бере участь у навчально-пізнавальній діяльності та здатна реалізувати себе у житті та творчості.

Мета програми реалізується в таких завданнях:

- формування емоційно-ціннісних орієнтацій в галузі музичного мистецтва (збагачення емоційно-почуттєвої сфери, виховання в учнів ціннісного ставлення до дійсності та творів мистецтва, виховання здатності до художньої самореалізації та потреби в мистецькій самосвіті);
- формування осмисленого відношення до музичного мистецтва (набуття учнями системи знань та уявлень про музичне мистецтво, його значення в житті людини і суспільства, ознайомлення з вітчизняною та світовою музичною культурою, вміння аналізувати її окремі елементи, явища, синтезувати поняття, вміння висловлювати власні думки);
- формування діяльній відношення до музики (збагачення досвіду практичної музичної діяльності, формування спеціальних художніх умінь, навичок спілкування з мистецтвом, розвиток художньо-творчого потенціалу особистості).

Поділ цих завдань досить умовний, адже музичне мистецтво впливає на людину комплексно, воно одночасно впливає на емоційно-почуттєву сферу, на ціннісні орієнтації, розвиває та спонукає до діяльності. Діяльній особистість також реалізується у мистецтві комплексно: через співпереживання, усвідомлення себе та мистецтва, через діяльність і творчість. Таким чином, формування діяльній особистості (виховання в дії) є не лише метою, а й способом музично-естетичного виховання школярів.

Характеристика структури навчальної програми

Зміст програми «Музичне мистецтво. 5-8 класи» базується на закономірностях музичного мистецтва (зв'язок музики з життям), на таких

базових категоріях та поняттях, які відображені у вимогах до змісту освітньої галузі «Естетична культура», а саме музичної змістовної лінії та державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів.

В основі структури навчальної програми є тематизм, який створює умови для досягнення ціннісного ставлення до дійсності та творів музичного мистецтва, усвідомлення зв'язків музики з життям. Тематики навчального року: «Музика серед інших мистецтв» (5-й клас), «Українська класика» (6-й клас), «Світова класика» (7-й клас), «Музика і сучасність» (8-й клас), - розкриваються у темах півріччя та мають свої варіативні підтеми на кожному уроці. Тематичний принцип побудови програми забезпечує цілісність навчання, цілевідповідність та осмисленість шляхом розгляду окремих творів у тематичному контексті навчальної програми. Відповідно до тем підібраний матеріал для слухання та виконання музики і творчості.

Тематична структура програми, зумовлена логікою її розгортання:

Клас	Кількість годин
5 клас. Музика серед інших мистецтв	70 (з них - 8 год. резервний час)
Тема 1. Музика і література	18
Тема 2. Музика і живопис	14
Тема 3. Музика в театрі	20
Тема 4. Музика у храмі	14
6 клас. Українська класика	70 (з них - 8 год. резервний час)
Тема 1. Національні почуття в музиці	18
Тема 2. Краса української музики	14
Тема 3. Корифеї української музики	20
Тема 4. Українська музика у світі	14
7 клас. Світова класика	70 (з них - 8 год. резервний час)
Тема 1. Загальнолюдські почуття в музиці	18
Тема 2. Краса світової музики	14
Тема 3. Корифеї світової музики	20

Тема 4. Україна в житті та творчості зарубіжних композиторів	14
8 клас. Музика і сучасність	70 (з них - 8 год. резервний час)
Тема 1. Що означає сучасність у музиці?	18
Тема 2. Музика і кругозір	14
Тема 3. Музика і духовність	20
Тема 4. Музичне життя сучасної України	14

Систематичне засвоєння тематизму програми забезпечує входження учня до «золотого фонду» музичної спадщини, дозволяє дитині усвідомити своє місце у мистецькому всесвіті (5 клас), національному та світовому музичному мистецтві (6, 7 класи), вчить її красі людських почуттів та красі мистецтва (перші семестри 6, 7 класів), робить спробу визначити власну життєву позицію (третя тема 8 класу), розкриває горизонти для мистецької діяльності в сучасному житті (остання тема 8 класу).

Особливості організації навчально-виховного процесу

Засвоєння змісту програми здійснюється перш за все через організацію змістовної активної діяльності учнів на уроці музичного мистецтва. Саме різноманітні види діяльності, які залучають в свою сферу різноманітні органи відчуттів людського організму, різноманітні сторони особистості (інтелектуальну, емоційно-вольову, діяльнісну), дозволяють розвивати характерні якості та властивості особистості: психічні процеси (сприйняття, відчуття, уява, увага, пам'ять, мислення, мовлення), спрямованість особистості (потреби, інтереси, переконання, світогляд), здібності, характер.

В процесі музичної діяльності учень накопичує знання про музичне мистецтво, розвиває та вдосконалює свої музичні та виконавські здібності та навички, виробляє критерії естетичної оцінки.

Сучасний урок пропонує різноманітні види музичної діяльності:

- слухання музики, в процесі якого реалізується особистісне художньо-естетичне сприймання музики українських і зарубіжних композиторів у широкому діапазоні її видів, жанрів і форм (хорової, симфонічної, вокальної, інструментальної, вокально-інструментальної тощо), інтерпретація інтонаційно-образного змісту та оцінювання прослуханих творів;
- вокально-хоровий спів, у процесі якого розвивається дитячий голос, вдосконалюються вокально-хорові навички, учні ознайомлюються з народними і композиторськими (класичними та сучасними) піснями;
- музично-ритмічні рухи, які є основним засобом розвитку відчуття ритму, природної музикальності, уяви, прагнення до самовираження

ня, емоційного відгуку на музику, здатності осмислено, усвідомлено сприймати і виконувати музичні твори, основним способом розвитку діяльності й мислення, тренування нервово-психічних процесів, засобом розвитку соціально-комунікативних навичок, джерелом ні з чим незрівнянної радості для дітей;

- гра на музичних інструментах, що розвиває музичні здібності учнів, урізноманітнює урок музики, приносить учням радість творчості, робить процес вивчення музичної грамоти до кінця осмисленим, дає можливість учням з вадами голосу та нечистою інтонацією повірити у свої «музичні сили»;

- музична творчість як власна інтерпретація музичного твору, підгосків і варіантів наспіву, власний варіант інсценізації пісні, власний інструментальний супровід, власні вправи для розспівування, вокальна, інструментальна імпровізація, ритмічне фантазування в народному та сучасному стилі тощо.

- теоретичне вивчення музики як засвоєння основних музичних понять та необхідної термінології в практичних видах діяльності.

Теоретичне вивчення музики, яке в методиці музичного виховання трактується як музична грамота та, ширше, музична грамотність, являє собою засвоєння різноманітних музично-естетичних понять та термінів, які є обов'язковою складовою слухацько-виконавських дій.

Відомості про народну творчість, про творчість відомих композиторів минулого і сучасності засвоюються в процесі слухання та виконання народної, професійної (класичної та сучасної) музики.

Відомості про способи виконання музики (людські голоси, хор, інструменти, оркестри) – в процесі слухання, співу та інструментального музикування (індивідуального, колективного).

Поняття про виразні засоби музики (особливості музичної мови), з допомогою яких виявляється в музиці художній задум (ритм, висотність, рух мелодичної лінії, динаміка, темп, тембр, структура, фактура тощо), вивчаються в процесі слухання, розуміння музичних творів (вокальних, інструментальних), виконання музично-ритмічних рухів та творчих завдань.

Знання про способи позначення записом основних виразних засобів (нотну грамоту) – учні здобувають в основній школі при розумінні пісень та вокалізів на теми класичних творів з нот, музикуванні за партитурою, займаючись створенням та записом музики. Нотний запис пісні, уривка з пісні, ритмічного рисунка на основі пісні має бути зрозумілим, свідомо та практично засвоєним. Тому не варто розучувати з нот пісні, запис яких так і залишиться для більшості учнів незрозумілим. У такому випадку застосовується розучування на слух.

Ключові (загальні музично-естетичні) поняття: про зв'язок музики з життям, про зв'язок різних видів мистецтва, про види музики (народна, класична, сучасна), про зміст музики (характер, образність музичних творів) є предметом вивчення на кожному етапі уроку, предметом засвоєння в кожному практичному виді діяльності.

Включаючись у різноманітну діяльність з засвоєння мистецьких цінностей, виробляється потреба в інтелектуальному та духовному са-

мовдосконаленні, етичні та естетичні критерії оцінки життєвих явищ, виробляється *життєва позиція* (діяти за законами краси).

Особливе місце у формуванні діяльній особистості на уроках музики в основній школі відіграють активні форми та методи навчання.

Дослідницький метод, за яким учень виступає у ролі ученого-теоретика: самостійно визначає стиль музичного твору, автора, доводить та аргументує свою відповідь, працює над науковою доповіддю музично-естетичної чи морально-естетичної тематики тощо.

Метод проєктів дозволяє учневі відчувати себе у ролі практичного діяча, творця (інформаційні та мистецькі, індивідуальні, парні та групові, кооперативні та конкурсні проєкти). Застосовують проєкти втілення ідей (написати казку, створити до неї музичний супровід, написати мюзикл та театралізувати його), проєкти одержання естетичної насолоди (підготувати цікаву розповідь про композитора, музичний твір і розповіді її однокласникам, добитись таких злагоджених дій при виконанні музичних творів, щоб вони неодмінно принесли естетичну насолоду). Наприклад, в першому кварталі шостого та сьомого класів учні працюють над проєктом «Скарбничка почуттів», завданням якого є створення сторінок почуттів (в робочих зошитах чи на стенді), пережитих у творах різних мистецтв. В 7-8 класах групи учнів можуть стати авторами словників-довідників музичних термінів, композиторів, популярних творів класичної музики, стилів сучасної популярної музики тощо. У 8 класі учні працюють над проєктом «Реп-композиції на тему шкільного життя». Відповідно у кожній групі буде: «поет» (складе вірш про шкільну дружбу, про улюблений урок, про шкільну моду і т.ін.); «композитор» (продумує ритмічні остинато, рецитацію для вступу і закінчення); «віконавець-ритміст» (буде читати-імпровізувати вірш у ритмі); «ударна група» (2-3 учня грають ритмічні остинато на ударних інструментах); «танцювальна група» (учні ритмізують вступ і закінчення, танцюють).

Ігрова діяльність займає особливе місце на уроках музики, і не лише на уроках музики в молодших класах, як вважає більшість методистів. Гра полегшує процес передачі знань, практичних навичок, досвіду ціннісних відношень, і робить це емоційно, в умовах співдіяльності та співтворчості.

Гра – це особлива форма діяльності, діяльності в умовних ситуаціях. Використання ігор веде до підвищення творчого потенціалу учнів, до більш глибокого, активного, осмисленого та швидкого засвоєння навчального предмета. Виконуючи яку-небудь роль у грі, дитина переконана, стає активною, зацікавленою, набуває позитивних якостей.

В ігровій формі можна проводити як окремі етапи уроку музики, так і весь урок. До кожної теми можна придумати гру: сюжетно-рольову, дидактичну, інтелектуальну, творчу, ділову, гру-змагання. Наприклад, рольові ігри: наукова конференція «Музичні стилі музики» (перший семестр 8 класу, секції конференції представляють доповіді вчених з музичними ілюстраціями), конференція «Вчені та митці про духовність» (8 клас, третя тема), «Гра в композитора», який розкаже про засоби виразності, необхідні для створення певного музичного, літературного, живописного образу, характер, жанр,

засоби виразності музичного твору, який можна написати до живописного твору; розкаже, який твір він створив би на основі літературного, живописного твору, в певних життєвих ситуаціях; запитає, чи знають учні його (конкретного композитора) творчість, факти біографії. «Гра в кореспондентів» полягає у складанні опитувальника до однієї з тем програми й спробах опитати маму, тата, друзів, сусідів, знайомих про їх відношення до музики і життя. Наприклад, у 8 класі, при вивченні сучасності музики, кореспонденти можуть запитати: «Яку музику Ви любите? Яку вважаєте сучасною?» В даному випадку кореспондент має змогу ознайомитись з різними думками багатьох людей і порівняти їх з власними.

Для активізації мислення учнів у процесі засвоєння тематику програми можна застосувати образні схеми-моделі. Структурні елементи та взаємозв'язки таких схем-моделей подаються як у вигляді схематичних зображень (певних геометричних фігур та ліній-стрілок між ними), так і у вигляді конкретних образів – людей, об'єктів природи, предметів побуту, їх умовних зображень, символів тощо. Їх композиція має наочно відобразити логіку певного поняття тематику.

Формування діяльній особистості школяра можливе за умови диференціації навчання музики. Так при розучуванні мелодії пісні з нот вчитель може використати різноманітні завдання: для сильніших учнів - настроїти клас у тональності (заспівати тонічний тривук, розв'язання стійких ступенів ладу в нестійкій тощо), провести вокально-хорову розповідь (на вироблення певних навичок); підготуватись до відтворення мелодії пісні голосом чи на інструменті, підібрати функції-акорди або другий голос; диригувати хором-класом; для слабших - читання нот без ритму, плескання ритмічного малюнку (кожному учню - один такт, що дасть можливість опитати більшу кількість учнів), ритмізація тексту (кожному учню - одна фраза), пофразне повторення за вчителем та сильнішими учнями мелодії нотами та з текстом.

Диференціація завдань для учнів з різними вокальними даними передбачена в різних варіантах виконання пісні: ескізне виконання (хто відчуває, що зможе заспівати разом з учителем, - співає, хто ні - слухає), виконання «ланцюжком» («легші» місця – для всіх учнів, «важчі» – для солістів).

Одним з найважливіших видів діяльності на уроках музики в 5-8 класах є *спілкування*, яке особливо притаманне природі даного віку і пронизує, об'єднує, реалізує усі вищеописані види діяльності. Скрізь на уроці музики присутнє спілкування: з музикою, з композитором, з героєм твору, з іншою людиною, з собою, адже музичний твір – засіб комунікації та творчого самовираження особистості.

Реалізація будь-якої програми неможлива без педагогічної творчості учителя. Ситуаціями, які створюють умови для творчого розкриття змісту програми, є поєднання різних видів діяльності на уроці (музичних, ігрових, інтерактивних, проблемно-пошукових тощо), використання структурних моделей основних понять та термінів, реалізації диференційованого навчання музики.

Творчим актом учителя музики є розробка драматургії уроку музики, такого поєднання його складових, при якому урок стає цілісним, подібним

до художнього твору з єдиним драматургічним розвитком. Реалізація драматургії уроку музики вимагає від учителя уміння співвіднести матеріал уроку, що пропонується в програмі, з конкретними умовами навчання, намітити певну «емоційну драматургію» уроку (послідовність різнохарактерних творів та видів діяльності) й реалізувати її у процесі заняття. Досвід показує, що іноді від використання на уроці протягом тривалого часу одного й того ж виду навчальної музичної діяльності учні емоційно й фізично втомлюються. Урок перестає бути для них цікавим, відповідно падає й інтерес до музики. Ті види діяльності, що потребують активної роботи, мислення та уваги (слухання музики, теоретичне вивчення музики), варто планувати в першій половині уроку, а ті, що активізують роботу голосового апарату, моторику рук (спів, музикування, рухи), - з другої половини уроку. Одним із правил драматургії уроку є зауваження про те, що найбільш глибокі за змістом твори краще усього прослуховувати на початку уроку, а твори, що несуть сильне емоційне збудження - в кінці.

Опрацювання учителем емоційної драматургії уроку є необхідною умовою засвоєння учнями теми та матеріалу уроку, зацікавленого відношення до уроку музики та різних видів музичної діяльності.

Зав'язкою драматургії («розвитку подій уроку») можуть бути епіграфи, наприклад: «Мистецтво - неправда; але ця неправда вчить нас осягати істину» (Пабло Пікассо), «Музика є самим чудодійним, самим тонким засобом залучення до добра, краси, людяності» (Василь Сухомлинський), «Музика - ідейний світ, і є в ньому цінним й те, що звучить, й те, що утворюється після звучання - промені, думки, причиною яких вона є» (Борис Асаф'єв), «Якби все, що робиться у людській душі, можна було б передати словами, музики не було б на світі» (О.Серов), «Немає нових напрямків у мистецтві, є одне - від людини до людини» (Станіслав Ежи Лец), «Хто відгукується лише на танцювальну музику, відгукується не серцем, а ногами» (В.Белінський), «Музика не лише приносить нам задоволення. Вона багато чому нас вчить. Вона, мов книжка, робить нас кращими й розумнішими» (Д.Кабалевський) тощо.

До особливостей сучасної драматургії уроку музики слід віднести нетрадиційну структуру поєднання традиційних видів діяльності та музичних творів: різноманітні ігрові форми, казкова й концертна форма, форма наукової конференції чи диспуту, пісенно-танцювального практикуму тощо. Подібні форми спонукають продумувати літературно-музичні епізоди і послідовність етапів уроку, що позначається в кінцевому результаті й типі уроку музики.

Підсумкові уроки, тематичні агестації можуть бути побудовані як:

- телепрограма про музику, в основі якої будуть музичні твори, композитори, терміни та поняття, вивчені в даному семестрі;
- експозиції «Скарбниці почуттів» (перші теми 6 та 7 класів) (у формі плакатів, фонозаписів), у кожному з яких вказано: назву почуття, репродукцію, що відображає основний настрій, повний ряд емоційних синонімів, назви музичних творів чи фрагментів, вірші, фонозаписи;
- презентація проектів під загальною назвою «Музика для майбутніх поколінь»: учні представляють музичні диски (касети) з власним ко-

ментарем, енциклопедії, довідники, альбоми, плакати тощо (останній урок у 8 класі).

Для активної участі у плануванні та проведенні підсумкових уроків концертів формуються групи з розподілом ролей: «організатор» (контактує з учителем музики, отримує список необхідних для використання музичних творів, перелік фонограм); «сценарист» (складає план-сценарій уроку-концерту); «режисер» (контактує зі сценаристом, визначає ролі учасників - артистів, конференсьє); «помічник режисера» (контактує зі сценаристом та артистами, розповідає останнім про сценарій, порядок виступів); «постановник» (готує «сцену» - дошку, місце для виступів, необхідні інструменти, фонозаписи, під час концерту слідкує за порядком виступів).

Зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів

5 клас «Музика серед інших мистецтв»
(70 год. (2 год. на тиждень, з них 8 год. - резервний час)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>Тема «Музика і література» (18 год.)</p> <p>Розкриття широкої палітри зв'язків музики з літературою через спорідненість образів, засобів виразності. Знайомство з літературною основою пісень, опер, балетів. Порівняння музичних та літературних образів та жанрів. Характеристика музичної образності літературних творів (легенд, казок, оповідань), засобів музичної виразності (мелодія, ритм, метр, динаміка, фактура, темп, тембр, лад, регістр), мелодійності поетичних творів.</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для сприймання:</i></p> <p>«Матір Україна» (уривок з театралізованого музичного дійства до дня Незалежності України): М.Лисенко «Молитва за Україну»,</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i></p> <p>за інтонаційно-образним розвитком музики та виявляє спільне і відмінне між музикою та літературою у відображенні навколишнього світу;</p> <p><i>розпізнає:</i></p> <p>основні засоби виразності, основні музичні жанри та їх особливості у втіленні життєвого змісту;</p> <p><i>порівнює:</i></p> <p>твори різних жанрів та образну мову музичних і літературних творів;</p> <p><i>характеризує:</i></p> <p>особливості вираження життєвого змісту вокальними (пісня, романс) та музично-сценічними (опера, балет) жанрами;</p> <p><i>наводить приклади:</i></p> <p>вокальної та інструментальної музики, взаємопроникнення різних</p>

<p>«Станемо на коліна», «На землі ми велика родина», «Отче наш небесний», «Многая літа», «Ой роду наш красний», «Хліб та сіль» К.Данькевич. Адажіо з балету «Лілея» В.Кирейко. Дует Мавки та Лукаша з опери «Лісова пісня» П.Чайковський. «Пори року»: №10 «Жовтень» Українські народні танці аркан (сопілка), полька (троїсті музики), козачок (сопілка, скрипка) О.Гавриш, С.Галябарда. «Чумаків» І.Корнілевич, А.Матвійчук. «Чумацький шлях» Б.Лятошинський. Хор «Тече вода в синє море» П.Дука. «Тече вода в синє море»</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i> «Молитва за Україну» М.Лисенка, О.Кониського «Гей, школяріки-соколи» українська народна пісня «Волинь» О.Смика «Любіть народну пісню» В.Шаповаленка, В.Бойка «Над річкою бережком» українська народна пісня «Задвіла в долині» А.Філіпенка «Зоре моя вечірняя» Я.Степового</p>	<p>видів мистецтв у відображенні життєвих образів; <i>виразно виконує:</i> народні та композиторські пісні; <i>дотримується правил:</i> фразування і дихання під час виконання музики; <i>імпровізує:</i> прості мелодичні звороти, ритмічний супровід до пісень; <i>інтерпретує:</i> зміст прослуханих творів; <i>висловлює судження про:</i> специфіку інтонаційно-образної мови музики у порівнянні з іншими видами мистецтв; єдність музики і слова; художньо-образну палітру музичних та літературних творів; <i>виражає та обґрунтовує:</i> власне емоційно-естетичне ставлення до музичних та літературних образів.</p>
<p>Тема «Музика і живопис» (14 год.) Виявлення зв'язків музики з образотворчим мистецтвом через споріднені емоційні настрої, виражені в художніх творах, які відображають різноманітні життєві явища. Характеристика музичних та живописних жанрів, технік, засобів виразності у вираженні життєвого змісту. Порівняння творів різних видів мистецтв, що відтворюють одні події, містять спільні образи.</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i> за інтонаційним розвитком музики; композицією творів живопису; <i>розпізнає:</i> виражальні особливості вокальної, інструментальної музики; <i>порівнює:</i> музичні та візуальні образи у втіленні ними життєвих явищ; <i>характеризує:</i></p>

<p><i>Орієнтовний матеріал для сприймання:</i> «Володимир Великий» (уривок з театралізованого музичного дійства до Незалежності України): «Біля княжого, біля терема», Рада бояр та Володимира К.Данькевич. Хор «Чорний крук» з опери «Богдан Хмельницький» Київські дзвони собору святого Володимира К.Дебюссі. Симфонічний триптих «Море», 2 частина – «Гра хвиль» М.Мусоргський. «Картинки з виставки»: «Прогулянка», «В Тюльрінському саду», «Бидло», «Балет пташенят, що не вилупилися» І.Іщенко. Акварелі для скрипки та фортепіано Д.Бортнянський. Кондак Різдва Христового</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i> «Слава Володимиру» українська народна пісня «Ой козаче, ой Мамаю» українська народна пісня «Почаївська Мати Божа» українська народна пісня «Діти люблять малювати» В.Шайнського «Бог предвічний» колядка «В Вифліємі новина» колядка «Зіронька ясна» щедрівка</p>	<p>художні образи та засоби їх втілення в музичному та образотворчому мистецтвах; <i>наводить приклади:</i> емоційно-образного співзвуччя музичних та візуальних творів; <i>інтерпретує:</i> зміст музичних та художніх творів, використовуючи спеціальну термінологію; <i>виразно виконує:</i> народні та композиторські пісні; <i>імпровізує:</i> прості мелодичні звороти на основі живописного образу, ритмічний супровід до пісень; <i>дотримується правил:</i> ансамблевого виконання музичних творів; <i>висловлює судження про:</i> взаємозв'язок музично-інтонаційних та візуальних образів, <i>обґрунтовує:</i> власне розуміння специфіки змісту творів музичного та образотворчого мистецтва.</p>
<p>Тема «Музика в театрі» (20 год.) Поглиблення розуміння синтезу мистецтв у театрі: музики, літератури, хореографії, живопису, драматичної гри, режисури. Усвідомлення значення кожного виду мистецтва у створенні цілісного художнього образу. Характеристика</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i> за розвитком подій у музично-театральних жанрах; <i>розпізнає:</i> виражальні особливості музики та драматичної дії; <i>порівнює:</i></p>

<p>музично-театральних жанрів: опери, балету, музики до драми, мюзиклу, їх структури, особливостей драматургії.</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для сприймання:</i> М. Чурай. «Засвіт встали козаченьки» М. Лисенко. Опера «Тарас Бульба»: увертюра, аріозо Тараса «Що у світі є святіше?», хор «Гей не дивуйте, добрі люди» К. Данькевич. Опера «Богдан Хмельницький»: хор «Гей, не радійте, панове магнати» В. Кирейко. Аріозо Мавки з І дії опери «Лісова пісня», награвання Лукаша з І дії опери «Лісова пісня» П. Чайковський. Вальс квітів. Па де де з балету «Лускунчик», Вальс з балету «Спляча красуня», Неаполітанський танець, Танець маленьких лебедів з балету «Лебедино озеро» К. Данькевич. Адажіо з балету «Лілея» Е. Гріг. Музика до драми Г. Ібсена «Пер Гюнт»: «Ранок», «В печері гірського короля» П. Ніщинський. «Вечорниці» (музика до драми Т. Шевченка «Назар Стодоля»): Інтродукція, хор парубків «Закувала та сива зозуля», заключна сцена ворожіння Р. Роджерс. «Звуки музики» (уривок з мюзиклу)</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i> «Засвіт встали козаченьки» М. Чурай «Гей, не дивуйте, добрі люди» українська народна пісня Вокалізи на теми з балетів П. Чайковського</p>	<p>музичні, драматичні, візуальні образи у втіленні ними життєвих явищ; <i>характеризує:</i> героїв опер, балетів; <i>наводить приклади:</i> синтезу мистецтв у театрі; емоційно-образного співзвуччя музики та хореографії; <i>інтерпретує:</i> зміст музично-театральних творів, використовуючи спеціальну термінологію; <i>виразно виконує:</i> окремі номери з опер, мюзиклів; <i>створює:</i> пластичні інтерпретації музично-театральних образів; <i>висловлює судження про:</i> значення музики в театрі; взаємозв'язок музично-інтонаційних, драматичних та візуальних образів, <i>обґрунтовує:</i> власне розуміння значення музики в театральному мистецтві.</p>
--	--

<p>«Якби мені черевики» українська народна пісня на сл. Т. Шевченка «До, ре, мі» Р. Роджерс мюзикл «Звуки музики» «Нотна пісенька» Е. Григор'єва, М. Славкіна Веснянки «Ой ти, красна весно», «Ой виходьте, парубочки», «Ой виходьте, дівчата»</p> <p><i>Тема «Музика у храмі» (14 год.)</i> Поглиблення розуміння синтезу мистецтв у храмі та їх впливу на духовний світ людини. Характеристика жанрів духовної музики: пісні-молитви, літургії, всенощної, меси, засобів виразності, якими композитори передають простоту, спокій та врівноваженість. Виявлення співзвуччя музики храму та музики душі.</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для сприймання:</i> Музика дзвонів Знаменний розспів «Слава во вічних Богу» Григоріанський хорал «Sanktus» Й. Бах. Хоральна прелюдія для органу фа-діз мінор М. Дилецький. «Торжественное песнопение» М. Дилецький. Літургія: Алілуя М. Вербицький. Літургія: «Отче наш» М. Леонтович. Літургія: «Отче наш» М. Леонтович. Літургія: «Многая літа» М. Дилецький. Тропар Христос Воскрес М. Дилецький. Воскресення день Й. Бах. Меса: Глорія Ф. Шуберт. «Ave Maria» Дж. Качіні. «Ave Maria» О. Спаринський. «Мураймо храм» Сучасні обробки культової музики різних країн</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i> за інтонаційним розвитком духовної музики; <i>розпізнає:</i> виражальні особливості музики різних храмів; <i>порівнює:</i> музичні, візуальні образи у втіленні духовних образів; <i>характеризує:</i> засоби виразності музики різних епох, різних храмів; <i>наводить приклади:</i> синтезу мистецтв у храмі; емоційно-образного співзвуччя музики молитви; <i>інтерпретує:</i> музику як ідеал краси, храм як ідеал віри людини в добро, світло; <i>виразно виконує:</i> зразки духовної та світської музики; <i>створює:</i> вокальні імпровізації на основі слова, словосполучення, речення; <i>висловлює судження про:</i> значення храму в житті людини; <i>обґрунтовує:</i> власне розуміння значення музики в синтетичній дії храму.</p>
---	--

<p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i></p> <p>«Господи, воззва» знаменного розспіву «Заспіваймо, паняночки» гаївка «Отче наш» «Писанка» О.Смика «Мама Марія» П.Дворського Вокаліз на тему «Ave Maria» Д.Качіні «Муруймо храм» О.Спаринського</p>	
--	--

6 клас «Українська класика»
 (70 год. (2 год. на тиждень, з них 8 год. – резервний час)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>Тема «Національні почуття в музиці» (18 год.)</p> <p>Усвідомлення значення національних почуттів в житті людини. Розпізнавання в музиці людини з її почуттями: любов'ю до батьківщини, повагою до рідного народу, героїчними почуттями, любов'ю до свого краю, до родини. Характеристика основних засобів формування національних почуттів: національну символіку, історію, героїку, віру, рідний край, родину та їх втілення в музиці.</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для сприймання:</i></p> <p>М.Вербицький, П.Чубинський. «Ще не вмерла Україна» Г.Гладкий. «Заповіт» (оркестр) О.Спаринський. «Пливуть над Києвом» Г.Майборода. Монолог Ярослава з опери «Ярослав Мудрий» К.Данькевич. Арії Богдана «Небо беззоряне» та «Степ і степ один без краю» з опери «Богдан Хмельницький»</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i></p> <p>за формами прояву в музиці історичних подій, життєвих образів та ситуацій, характерів людей, зображенням в музиці картин рідної землі;</p> <p><i>розпізнає:</i></p> <p>музичні твори за їх емоційно-образним змістом;</p> <p>національний колорит музичних творів;</p> <p><i>порівнює:</i></p> <p>музичні твори різних жанрів стосовно відображення в них національного характеру, використовуючи відповідну термінологію;</p> <p><i>характеризує:</i></p> <p>особливості відображення національних рис характеру людини у музичних образах;</p> <p><i>наводить приклади:</i></p> <p>музичних творів різних жанрів та порівнює їх образний зміст;</p> <p><i>розрізняє:</i></p> <p>різні види виконання музики, тембри голосів та музичних інструментів;</p>

466

<p>Стрілецька пісня «На Україні сурми грають»</p> <p>Попури на теми козацьких та стрілецьких пісень</p> <p>М.Леонтович. Літургія: «Многая літа»</p> <p>К.Стеценко. «Благослови, душе моя, Господа»</p> <p>Музика композиторів краю</p> <p>О.Спаринський. «Благословенне місто прекрасне»</p> <p>О.Злотник, В.Крищенко. «Родина»</p> <p>О.Гавриш, С.Галябарда. «Це моя Україна»</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i></p> <p>«Ще не вмерла Україна» П.Чубинського, М.Вербицького «Гей, шуми, Великий Луже» Є.Пасічника, П.Ребра «Хліб та сіль» українська народна пісня «Ой у лузі червона калина» українська народна пісня «Многая літа» «За Україну» Я.Ярославенка «Господи, помилуй нас» Т.Петриненка «Моя вічна любов» Б.Забути «Родина» О.Злотника, В.Криценка</p>	<p><i>називає:</i></p> <p>найпоширеніші українські музичні інструменти, жанри української народної музики, представників національної класичної музики;</p> <p><i>пояснює:</i></p> <p>роль виконавських засобів у втіленні змісту музичних творів;</p> <p><i>виконує:</i></p> <p>народні та композиторські пісні;</p> <p><i>інтерпретує:</i></p> <p>музичні твори, спираючись на власний емоційно-естетичний досвід;</p> <p><i>висловлює судження про:</i></p> <p>життєвий характер музичних образів та їх значення у формуванні національних почуттів;</p> <p><i>обґрунтовує:</i></p> <p>значення національних почуттів у формуванні людини будь-якої національності;</p> <p>власне ставлення до музики, яка відображає різні цінні явища життя народу.</p>
<p>Тема «Краса української музики» (14 год.)</p> <p>Визначення краси музики як краси тих життєвих образів, які вона оспівує, краси засобів музичної виразності. Характеристика головних ознак краси: досконалості, довершеності, пропорційності, гармонійності, природності, вишуканості, впорядкованості.</p> <p>Усвідомлення мелодійності української музики як ознаки її краси, неповторності. Обґрунтування значення краси в житті людини.</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i></p> <p>за відображенням в музиці краси людини, її почуттів, краси природи;</p> <p><i>розпізнає:</i></p> <p>мелодійність української музики;</p> <p><i>порівнює:</i></p> <p>музичні твори різних жанрів за їх життєвим призначенням, використовуючи відповідну термінологію;</p> <p><i>характеризує:</i></p> <p>засоби втілення життєвої краси в музичних творах;</p> <p><i>наводить приклади:</i></p>

467

<p><i>Орієнтовний матеріал для сприймання:</i> Л.Ревуцький. Симфонія №2, 2 частина К.Стеценко, В.Самійленко. «Вечірня пісня» М.Чурай. «Засвіт встали козаченьки» М.Чурай. «Віють вітри» М.Чурай. «Грицю, Грицю, до роботи» М.Лисенко. «Елегія» М.Скорик. «Мелодія» Українська народна пісня «Стоїть гора високая», сл. Б.Глібова Українська народна пісня «Дивлюсь я на небо», сл. М.Петренка Українська народна пісня «Дивлюсь я на небо», сл. М.Петренка Українська народна пісня «Чорні брови, карі очі» Українська народна пісня «Ніч яка місячна» сл. М.Старицького</p>	<p>музичних творів різних жанрів та порівнює їх засоби виразності; <i>розрізняє:</i> розрізняють красу композиторського твору та красу його виконавського втілення; <i>називає:</i> українських композиторів, їх твори, в яких розкриті краса людини, краса почуттів, краса природи; <i>пояснює:</i> роль установки на красу при виконанні музичних творів; <i>виконує:</i> народні та композиторські пісні; <i>інтерпретує:</i> музичні твори, спираючись на власний емоційно-естетичний досвід; <i>висловлює судження про:</i> значення прекрасного в житті людини; <i>обгрунтовує:</i> зовнішню й внутрішню красу музики, людини; власне ставлення до краси музики.</p>
<p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i> «Києве мій» І.Шамо, Д.Луценка «Надоброїнадію» О.Жилінського, В.Гутника О.Кононенка «Бог ся рождає» колядка «Ой там за горою» щедрівка</p>	
<p>Тема «Корифеї української музики» (20 год.) Характеристика класичної епохи української музики, видатних її представників. Визначення характерних рис творчості М.Лисенка, М.Леонтовича, К.Стеценка, Я.Степового, знайомство з їх найвідомішими творами. Обґрунтування значення української народної пісні, української поезії у формуванні композиторського стилю цих композиторів.</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i> за відображенням в музиці характерних рис національної композиторської школи; <i>розпізнає:</i> музичні твори за їх композиторським стилем; <i>порівнює:</i> музичні твори різних жанрів в творчості одного композитора, представників однієї композиторської школи; <i>характеризує:</i> єдність образності та засобів втілення в музичних творах в розкритті композиторського задуму;</p>

<p><i>Орієнтовний матеріал для сприймання:</i> М.Леонтович. Хорові твори: «Щедрик», «Коза», «Гаю, гаю, зелен розмаю», «Легенда»; Опера «На Русалчин Великдень»: танок-гра русалок «Ой гори, ой світи, місяченьку», хор русалок «Усі ми сестриці покинули дно» М.Лисенко. Опера «Тарас Бульба»: Пісня Кобзаря «Ой кряче ворон», пісня Тараса «Гей літа орел»; Опера «Наталка-Полтавка»: Пісня Петра «Сонце низенько», дует Наталки і Петра «Мені однаково», фінальна пісня Петра з хором «Де згода в сімействі»; Експромт ля мінор (баян), Друга рапсодія; Романси на вірші Т.Шевченка: «Мені однаково», «Учитесь, брати мої» К.Стеценко. Романси «Плавай, плавай, лебедонько» сл. Т.Шевченка, «Вечірня пісня» сл. В.Самійленка, «Дивлюсь я на ясні зорі» сл. Л.Українки. Я.Степовий. «Прелюд пам'яті Шевченка», романси на сл. Т.Шевченка: «За думою дума», «Сонце заходить», «Зацвіла в долині», «Степ» (сл. М.Чернявського)</p>	<p><i>наводить приклади:</i> музичних творів українських композиторів; <i>називає:</i> українських композиторів, їх твори; <i>виконує:</i> твори українських композиторів-класиків; <i>інтерпретує:</i> музичні твори, спираючись на власний емоційно-естетичний досвід; <i>висловлює судження про:</i> значення національної композиторської школи у світовій музичній спадщині; <i>обгрунтовує:</i> проблему збереження національної культури (в епоху М.Лисенка і в сучасну епоху).</p>
<p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i> «Легенда» М.Леонтовича «Де згода в сімействі» М.Лисенка «Подивлюся – аж світає» Я.Степового «Вечірня пісня» К.Стеценка «Єсть на світі доля» Я.Степового «Бурхлива річка» Я.Степового</p>	

<p>Тема «Українська музика у світі» (14 год.) Характеристика музично-культурного життя української діаспори. Знайомство з українськими композиторами, які жили і живуть за межами України: Л.Лепким, М.Гайворонським, О.Кошицем, В.Балесом, А.Гнатишиним. Усвідомлення характерних рис українського музичного стилю.</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для сприймання:</i> Українська народна пісня «Ой, роде наш красний» Л.Лепкий. «Чуєш, брате мій» О.Гавриш. «Журавлі» М.Гайворонський. «Їхав стрілець на війноньку» О.Кошиць. «Слава отцю» В.Балей. Концерт №1 для скрипки з оркестром «Реквієм мас»: Частина І. «Lacrymosa» Сучасна народна пісня «Гілка калини» А.Гнатишин. «Богородице Діво» Українські народні пісні з репертуару музичних колективів української діаспори О.Гавриш, С.Галіябарда. «На Україну повернусь» І.Корнілевич, А.Матвійчук. «Ми - українці»</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i> «Ой, роде наш красний» українська народна пісня «Чуєш, брате мій» Л.Лепкого «Їхав стрілець на війноньку» М.Гайворонського, Р.Купчинського «Гілка калини» сучасна народна пісня «Пісенька джури» О.Жилінського, О.Кононенка</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i> за інтонаційним розвитком музичних образів – життєвим змістом музичних творів; <i>розпізнає:</i> жанри музичних творів за їх характерними ознаками щодо специфіки відображення ними навколишнього світу; <i>порівнює:</i> контрастні за характером музичні образи; <i>характеризує:</i> основні теми творчості представників української музичної діаспори; поняття духовна музика, літургія, концерт для скрипки з оркестром, реквієм; <i>наводить приклади:</i> музичних творів українських композиторів діаспори; <i>втілює:</i> емоційно-образний зміст музичного твору у процесі його виконання; <i>висловлює судження про:</i> життєву природу музичних образів; <i>обгрунтовує:</i> значення теми батьківщини у творчості українських композиторів; необхідність вивчення музики українських композиторів.</p>
---	--

7 клас «Світова класика»
(70 год. (2 год. на тиждень, з них 8 год. – резервний час))

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>Тема «Загальнолюдські почуття в музиці» (18 год.) Усвідомлення значення почуттів в житті людини. Розпізнавання в музиці людини з її почуттями: тугою за батьківщиною, романтичними й трагічними почуттями, піднесеною радістю, гумором, любов'ю та ненавистю. Характеристика основних засобів, якими музика сприяє пробудженню почуттів.</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для сприймання:</i> М.Огінський. Полонез «Процання з батьківщиною» В.Моцарт. «Реквієм»: Частина 7. «Lacrymosa» М.Березовський. Хоровий концерт «Не отвержи мене во время старости» Л.Бетховен. Соната №14 «Місячна», І частина Ф.Шопен. Фантазія-експромт, тв.66 Ф.Ліст. Ноктюрн №3 «Мрії кохання» П.Чайковський. Увертюра-фантазія «Ромео і Джульєтта»: побічна партія М.Римський-Корсаков. «Політ джмеля» з опери «Казка про царя Салтана» Й.Гайдн. Симфонія №94 соль мажор «Сюрприз»: 2 частина Andante</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i> Вокаліз на тему полонезу М.Огінського Вокаліз на тему «Лакріози» В.Моцарта Тема з хорового концерту «Не отвержи мене во время старости» М.Березовського</p>	<p><i>чень спостерігає:</i> за формами прояву в музиці історичних подій, життєвих образів та ситуацій, характерів людей, зображенням в музиці картин рідної землі; <i>розпізнає:</i> музичні твори за їх емоційно-образним змістом; національний колорит музичних творів; <i>порівнює:</i> музичні твори різних жанрів стосовно відображення в них національного характеру, використовуючи відповідну термінологію; <i>характеризує:</i> особливості відображення національних рис характеру людини у музичних образах; <i>наводить приклади:</i> музичних творів різних жанрів та порівнює їх образний зміст; <i>розрізняє:</i> втілені в музиці почуття, музичні жанри, засоби музичної виразності. різні види виконання музики, тембри голосів та музичних інструментів; <i>пояснює:</i> роль виконавських засобів у втіленні в музиці почуттів; <i>усвідомлює</i> через особисте переживання багатство почуттів та переживань людей різних епох; <i>Увиконує:</i> народні та композиторські пісні; <i>інтерпретує:</i> музичні твори, спираючись на власний емоційно-естетичний досвід; <i>висловлює судження про:</i></p>

<p>«Мрії збуваються» В.Полянського, Ю.Рибчинського Вокаліз на тему кохання з увертюри «Ромео та Джульєтта» П.Чайковського «Гімн ліноцям» Й.Гайдна «Був собі гарний хлопець» українська народна пісня</p>	<p>життєвий характер музичних образів та їх значення у пізнанні людини; <i>обґрунтовує:</i> значення почуттів у формуванні людини; власне ставлення до музики, яка відображає різноманітні почуття.</p>
<p>Тема «Краса світової музики» (14 год.) Усвідомлення мелодійності музики як основної ознаки її краси, неповторності. Обґрунтування значення краси в житті людини. Визначення краси музики як краси тих життєвих образів, які вона оспівує, краси засобів музичної виразності на прикладі найвідоміших музичних творів зарубіжних композиторів. Характеристика головних ознак краси: досконалості, довершеності, пропорційності, гармонійності, природності, витонченості, впорядкованості.</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для сприймання:</i> Ф.Глюк. Мелодія з опери «Орфей» А.Дворжак. «Мелодія» («Пісня моєї мами») А.Вівальді. «Пори року»: «Зима» Л.Бетховен. «Елізі» Й.Гайдн. Симфонія №45 «Прощальна» («При свічках»): Фінал Presto, Adagio А.Хачатурян. «Танець з шаблями» з балету «Гаяне» С.Прокоф'єв. «Танець лицарів» з балету «Ромео та Джульєтта» Іспанська старовинна колядка «E la don, don» Колядка «Jingle bells»</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i> за відображенням в музиці краси людини, її почуттів, краси природи; <i>розпізнає:</i> елементи музичної мови, аргументуючи їх доцільність у створенні музичного образу; <i>порівнює:</i> музичні твори різних жанрів за їх життєвим призначенням, використовуючи відповідну термінологію; <i>характеризує:</i> засоби втілення життєвої краси в музичних творах; <i>наводить приклади:</i> музичних творів різних жанрів та порівнює їх засоби виразності; <i>розрізняє:</i> розрізняють красу композиторського твору та красу його виконавського втілення; <i>називає:</i> зарубіжних композиторів, їх твори, в яких розкриті краса людини, краса почуттів, краса природи; <i>пояснює:</i> роль установки на красу при виконанні музичних творів; <i>виконує:</i> твори зарубіжних композиторів; <i>інтерпретує:</i> музичні твори, спираючись на власний емоційно-естетичний досвід; <i>висловлює судження про:</i> значення прекрасного в житті людини;</p>

<p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i> Арія Орфея з опери «Орфей та Евридіка» Ф.Глюка «Колискова» В.Моцарта «Колискова» Р.Паулса «Поклик рідної землі» М.Раміреса «Marry Christmas» англійська колядка</p>	<p><i>обґрунтовує:</i> зовнішню й внутрішню красу музики, людини; власне ставлення до краси музики.</p>
<p>Тема «Корифеї світової музики» (20 год.) Характеристика класичної та романтичної епох світової музики, видатних її представників. Визначення характерних рис творчості Й.Баха, В.Моцарта, Л.Бетховена, Ф.Шопена, Е.Гріга, знайомство з їх найвідомішими творами. Обґрунтування значення їх творчості у світовій історії музичного мистецтва.</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для сприймання:</i> Й.Бах. Органна fuga соль мінор, Хоральна прелюдія для органа фа мінор, Оркестрова сюїта №2 «Жарт» В.Моцарт. Симфонія №40, I частина, експозиція; хор ABC; Концерт для валторни з оркестром №4, експозиція; «Маленька нічна музика», Рондо; Л.Бетховен. Симфонія №5, I частина; «Бабак»; увертюра «Егмонт» Е.Гріг. Сюїта до драми Г.Ібсена «Пер Гюнт»: «Ранок», «В печері гірського короля», «Пісня Сольвейг»; Концерт для фортепіано з оркестром: I частина Ф.Шопен. Етюд фа мінор, Прелюдія мі мінор, Вальс до-діз мінор</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i> за відображенням в музиці характерних рис національної композиторської школи; <i>розпізнає:</i> музичні твори за їх композиторським стилем; складові музичної композиції (експозиція, розробка, реприза); <i>порівнює:</i> музичні твори різних жанрів в творчості одного композитора, представників однієї композиторської школи; <i>характеризує:</i> єдність образності та засобів їх втілення в музичних творах в розкритті композиторського задуму; зміст творів, що вивчаються, їх засоби виразності; <i>наводить приклади:</i> музичних творів зарубіжних композиторів; <i>називає:</i> зарубіжних композиторів, їх твори, головні теми та жанри їх творчості; поняття, терміни - сюїта, поліфонія, fuga, хоральна прелюдія, інструментальний концерт, рондо, увертюра, вальс, прелюдія, етюд, мазурка; <i>виконує:</i> твори зарубіжних композиторів-класиків; <i>інтерпретує:</i></p>

<p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i> Вокаліз на тему Органної фуги соль мінор Й.Баха Вокаліз на тему «Ave Maria» Й.Баха-Гуно «Весняна» В.Моцарта Вокаліз на тему головної партії симфонії №40 В.Моцарта «Ода радості» на сл. Шіллера з Симфонії №9 Л.Бетховена «Бабак» Л.Бетховена «Пісня Сольвейг» Е.Гріга</p>	<p>музичні твори, спираючись на власний емоційно-естетичний досвід; <i>висловлює судження про:</i> значення композиторів-класиків у світовій музичній спадщині; <i>обґрунтовує:</i> проблему збереження класичних традицій у мистецтві.</p>
<p>Тема «Україна в житті та творчості зарубіжних композиторів» (14 год.) Характеристика зв'язків зарубіжної та української музики. Знайомство з видатними діячами світової музичної культури, які відвідували Україну, знали й використовували у власній творчості українську музику. Дослідження захоплення представниками різних національностей українською народною піснею.</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для сприймання:</i> Ф.К.Моцарт. Концерт для фортепіано з оркестром №2: 2 частина Ф.К.Моцарт. Соната для скрипки та фортепіано №2 (уривок) М.Глінка, В.Забіла. «Не щебечи, соловейко» М.Глінка, В.Забіла. «Гуде вітер вельми в полі» М.Глінка. Увертюра до опери «Руслан та Людмила» П.Чайковський. Концерт для фортепіано з оркестром №1: 3 частина (уривок) П.Чайковський. Симфонія №2: фінал (уривок) С.Климовський. «Іхав козак за Дунай»</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i> за відображенням в музиці характерних рис національної композиторської школи; <i>розпізнає:</i> музичні твори за їх композиторським стилем; <i>порівнює:</i> факти з біографій композиторів, що засвідчують взаємозв'язок різних музичних культур; <i>характеризує:</i> єдність образності та засобів їх втілення в музичних творах в розкритті композиторського задуму; зміст творів, що вивчаються, їх засоби виразності; <i>наводить приклади:</i> музичних творів зарубіжних композиторів, написаних в Україні, на українські теми; <i>називає:</i> зарубіжних композиторів, в творчості яких використовується українські мелодії; терміни, поняття - інструментальний концерт, симфонія, соната, сонатна форма, варіації, симфонічна поема, програмна й непрограмна музика. <i>виконує:</i> пісні українських та зарубіжних композиторів;</p>

474

<p>Ф.Шуберт. Симфонія №5 сі-бемоль мажор: Менует, середня частина (тріо) М.Мусоргський. Гопак з опери «Сорочинський ярмарок» Ф.Ліст. Симфонічна поема «Мазерра»</p>	<p><i>інтерпретує:</i> музичні твори, спираючись на власний емоційно-естетичний досвід; <i>обґрунтовує:</i> значення національної композиторської школи у світовій музичній спадщині; значення національного музичного мистецтва у полікультурному образі світу.</p>
<p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i> «Гуде вітер вельми в полі» М.Глінки, В.Забіли «Не щебечи, соловейко» М.Глінки, В.Забіли «Пісня про щастя» з опери «Орлеанська дівка» П.Чайковського, Н.Кончаловської «Легенда» П.Чайковського, А.Плещеева Симфонія №2 (фрагмент 2 частини) П.Чайковського «Вийди, вийди Іванку» українська народна пісня «Журавель» українська народна пісня «Іхав козак за Дунай» С.Климовського Варіації на українську тему Л.Бетховена</p>	

8 клас «Музика і сучасність»

(70 год. (2 год. на тиждень, з них 8 год. – резервний час)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>Тема «Що означає сучасність у музиці?» (18 год.) Узагальнення поняття про сучасність музики у двох значеннях: у вузькому (музика, створена в наш час) і в широкому (музика, яка відповідає сучасним ідеалам). Розкриття значення сучасності народної та класичної музики. Усвідомлення матеріальних</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i> за взаємопроникненням класичного, народного в сучасному мистецтві; інтонаційно-образною драматургією (взаємодією образів – проявів життя) музичних творів; <i>розпізнає:</i></p>

475

та духовних потреб сучасних слухачів у сприймання та виконанні різноманітної музики.

Орієнтовний матеріал для сприймання:

Й.Бах. Токата і fuga ре мінор (оригінал та сучасна обробка)
Е.Віла-Лобос. Арія з Бразильської бахіани №5
С.Прокоф'єв. Балет «Ромео та Джульєтта», тема кохання (сучасна обробка)
Дж.Пресгурвік. Мюзикл «Ромео та Джульєтта»: тема кохання
М.Скорик. Карпатський концерт, уривок
«Ой, заграй ми музиченьки» (з репертуару Руслани)
Сучасні обробки народної музики різних країн світу
Українська народна пісня «Несе Галя воду» (сучасна обробка з репертуару гурту «Івана Купала», Росія)
Українське бароко «Алілуя»
Г.Гендель. «Алілуя»
«Алілуя» (африканська мелодія у сучасній обробці)
Українське бароко «Радість»
Л.Бетховен. Симфонія №9, фінал (оригінал та сучасна обробка)
Р.Штраус. Симфонічна поема «Так сказав Заратустра», вступ
Г.Свїрїдов. «Час, вперед!»

Орієнтовний матеріал для виконання:

«Україна» Т.Петриненка
«Це моя земля» Л.Остапенка, О.Ткача
«Несе Галя воду» українська народна пісня
«Хтось та й вродився» українська народна пісня
Вокаліз на тему Арії з Бразильської бахіани №5 Е.Віла-Лобоса

види і жанри музики, стильові напрями в українській та зарубіжній музичній культурі за сферами їх емоційного впливу на людину;
порівнює:

принципи композиційної будови творів різних жанрів і форм щодо відображення ними життєвих образів;

характеризує:
основні риси творчості відомих композиторів минулого і сучасності;

наводить приклади:
музичної спадщини видатних представників різних національних культур;

називає:
основні види і жанри музичного мистецтва;

орієнтується:
в стильових напрямках музичного мистецтва;

уміє:
реалізувати набуті знання у власній творчій діяльності;

виразно виконує:
сучасні пісні українських і зарубіжних композиторів;

висловлює судження про:
особливості втілення гуманістичних ідей та життєвого змісту в музиці;

обґрунтовує:
значення музичного мистецтва в житті людини в різні епохи.

Тема «Музика і кругозір» (14 год.)

Характеристика сучасні стилів, жанрів, засобів виразності. Порівняння стильових напрямів розважальної музики (джаз, рок, поп) за образністю, засобами музичної виразності, за сферами їх емоційного впливу.

Орієнтовний матеріал для сприймання:

В.Івасюк. «Балада про скрипки», «Пісня буде поміж нас»

Африканські народні спірічуелси

Л.Армстронг. «Go Dohn Moses»

Л.Армстронг. «It Don't Mean A Thing»

С.Джеплін. Регтайм «Розважальник»

Дж.Гершвін. «Рапсодія у стилі блюз»

Українські пісні в джазовій обробці

Л.Бернстайн. Пісня Тоні з мюзиклу «Вестсайдська історія»

Рок-опера «Notre-Dame» (фрагменти)

О.Рибніков. «Юнона» та «Авось» (фрагменти)

Е.Преслі. «Блакитний місяць»

Бітлз «Let it be»

Queen «Слава чемпіонам»

О.Пономарьов. «Сам собі країна»

О.Харитоновна, В.Серова. «Снігова завіса»

Орієнтовний матеріал для виконання:

«Водограй», «Червона рута»

В.Івасюка

«За нашим столом» українська народна пісня

«Свята ніч» колядка

«Во Вифлеємі нині новина» колядка О.Нижанківського

«Щедрий вечір усім нам» щедрівка

Учень спостерігає:

за збагаченням інтонаційно-образної та музично мови сучасних стилів та напрямів;

розпізнає:

види і жанри музики, стильові напрями в українській та зарубіжній музичній культурі;

порівнює:

принципи композиційної будови творів різних жанрів і форм;

характеризує:

різновиди джазу, рок та поп музики;

наводить приклади:

поєднання музичних стилів та жанрів;

називає:

видатних представників естрадного мистецтва;

орієнтується:

в стильових напрямках музичного мистецтва;

в термінах: джаз, спірічуелс, блюз, регтайм, трудова пісня, симфо-джаз, мюзикл, рок-музика, рок-опера, поп-музика, рок-поп, реп;

уміє:

реалізувати набуті знання у власній творчій діяльності;

виразно виконує:

сучасні пісні українських і зарубіжних композиторів;

висловлює судження про:

нескінченність процесу пізнання людиною світу, мистецтва, музичного мистецтва;

обґрунтовує:

значення збагачення музичного кругозору в житті людини, так як знання музики розширює наші погляди про людину, її внутрішній світ, про життя взагалі.

<p>Тема «Музика і духовність» (20 год.)</p> <p>Розкриття духовності як здатності людської душі сприймати й виражати через музику естетичні та етичні ідеали, як красу людини, відображену в музиці, як вищу гармонію, лад, вищу правду й любов. Усвідомлення значення музики у формуванні моральності людини.</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для сприймання:</i></p> <p>Григоріанський хорал (оригінал та сучасна обробка)</p> <p>А.Ведель. Хоровий концерт «К тебе, Господь, взываю»</p> <p>М.Бортнянський. Хоровий концерт №15</p> <p>М.Березовський. Хоровий концерт «Не отвержи мене во время старости»</p> <p>М.Березовський. Концерт для чотирьох інструментів та клавесина соль мінор, I частина</p> <p>Я.Нудик. «Куди відходить життя», «Сад ангельських пісень»</p> <p>В.Якимець, Д.Сумарук. «Пустельник» (гурт «Пікардійська терція») 4.47</p> <p>(з репертуару гурту «Пікардійська терція»)</p> <p>П.Приступов, Г.Сковорода. «Всякому городу»</p> <p>М.Лисенко. Пісня Возного з опери «Наталка-Полтавка»</p> <p>Т.Петриненко, Ю.Рибчинський. «Шлях до Тараса»</p> <p>П.Дука, Т.Шевченко. «Есть на світі доля», «Тече вода в синє море»</p> <p>Л.Дичко. «Отче наш», «Многая літа», Слово композитора про духовність</p> <p>В.Кулак, В.Крищенко. «Світку мій високий»</p> <p>А.Святогоров, Ю.Близнюк. «Вольная воля»</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i></p> <p>за відображенням у музиці естетичних, моральних, духовних ідеалів людини;</p> <p><i>розпізнає:</i></p> <p>види і жанри музики, стильові напрями в українській та зарубіжній музичній культурі;</p> <p><i>порівнює:</i></p> <p>принципи композиційної будови творів різних жанрів і форм;</p> <p><i>характеризує:</i></p> <p>музичні образи творів, що вивчаються, та їх виховний потенціал;</p> <p><i>наводить приклади:</i></p> <p>посднання музичних стилів та жанрів;</p> <p>впливу музики на формування моральних якостей людини;</p> <p><i>орієнтується:</i></p> <p>в стильових напрямках музичного мистецтва;</p> <p>в термінах та поняттях: григоріанський хорал, хоровий концерт, партесний спів, літургія, опера, духовна музика;</p> <p><i>виразно виконує:</i></p> <p>сучасні пісні українських і зарубіжних композиторів;</p> <p><i>висловлює судження про:</i></p> <p>духовність музики як здатність цього мистецтва виховувати людські почуття, збагачувати внутрішній світ;</p> <p><i>обгрунтовує:</i></p> <p>значення музики у формуванні духовності людини.</p>
---	--

<p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i></p> <p>«Кредо» О.Смика</p> <p>«Три поради» І.Шамо</p> <p>«Хай живе надія» І.Білик, К.Гнатенка</p> <p>«Всякому городу нрав і права» М.Лисенка, Г.Сковороди</p> <p>«Бандуристе, орле сизий» О.Тищенко, Т.Шевченка</p> <p>Тема «Музичне життя сучасної України» (14 год.)</p> <p>Знайомство з сучасним життям музичної України: концертними залами, театрами, мистецькими товариствами, колективами, мистецькими конкурсами та фестивалями. Розкриття значення музики в житті людини та суспільства.</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для сприймання:</i></p> <p>І.Корнілевич, А.Матвійчук. «Ми - українці»</p> <p>Капела «Трембіта»: А.Гнатишин. «Богородице Діво»</p> <p>Хор «Воскресіння»: К.Орф. Кантата «Карміна Бурана»: «О, Фортуно!»</p> <p>Т.Альбіноні. Адажіо</p> <p>О.Арфуша, А.Матвійчук. «Захисти життя»</p> <p>О.Спаринський. «Многая літа»</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i></p> <p>«Ми - українці» І.Корнілевича, А.Матвійчука</p>	<p><i>розпізнає:</i></p> <p>різні форми музичного втілення художньої картини світу;</p> <p><i>порівнює:</i></p> <p>зразки творів різних національних культур як відображення життя народу;</p> <p><i>характеризує:</i></p> <p>музичне мистецтво як складову культури людства;</p> <p><i>наводить приклади:</i></p> <p>найвизначніших творів світової музичної спадщини;</p> <p><i>називає:</i></p> <p>провідних представників світової музичної культури;</p> <p>провідних представників вітчизняної музичної культури;</p> <p><i>визначає:</i></p> <p>види, стилі і жанри музичної творчості щодо специфіки відображення ними життєвого змісту;</p> <p><i>висловлює судження про:</i></p> <p>значення музики в житті людини та суспільства;</p> <p>особливості втілення образу світу в музичному мистецтві;</p> <p><i>застосовує:</i></p> <p>- набуті знання у власній культуротворчій діяльності;</p> <p><i>виразно виконує:</i></p> <p>сучасні пісні українських та зарубіжних композиторів, народні пісні;</p> <p><i>уміє:</i></p> <p>висловлювати власну естетичну оцінку явищам музичної культури минулого і сучасності;</p>
---	--

	<p><i>аргументує:</i> емоційно-ціннісне ставлення до музичних творів у процесі їх інтерпретації, використовуючи відповідну термінологію;</p> <p><i>обґрунтовує:</i> власну думку щодо соціокультурного значення музичного мистецтва</p>
--	---

Програму підготовлено:

Гумінська Оксана Олексіївна, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Рівненського державного гуманітарного університету, кандидат педагогічних наук